

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯК СКЛАДОВОЇ КУЛЬТУРНОЇ РЕКРЕАЦІЇ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

THEORETICAL ASPECTS OF STUDYING THE CREATIVE ACTIVITY OF MILITARY PERSONNEL AS A COMPONENT OF CULTURAL RECREATION IN THE ARMED FORCES OF UKRAINE

У статті розкрито теоретичні засади дослідження творчої активності військовослужбовців як ключової складової культурної рекреації у Збройних Силах України. На основі аналізу сучасних наукових підходів обґрунтовано значення творчої активності як професійно важливої якості військовослужбовця, здатного діяти ефективно в умовах високої динаміки та непередбачуваності бойових дій. Узагальнено висновки військово-педагогічних, психологічних і філософських досліджень, у яких творчість трактується як процес генерування нових способів діяльності й мислення, що сприяє адаптації особистості до складних службово-бойових ситуацій.

Проаналізовано зміст культурної рекреації як напрямку культурно-освітньої діяльності у військовому середовищі, спрямованого на відновлення внутрішніх ресурсів, зміцнення морального духу, формування національної ідентичності та психологічної стійкості. Показано, що творча складова культурної рекреації сприяє розвитку гнучкого мислення, креативності, комунікативних умінь, евристичності та лідерського потенціалу військовослужбовців. Визначено чинники, що стимулюють або стримують розвиток творчої активності, та окреслено суперечності між можливостями культурної рекреації і реальними умовами її впровадження у військових частинах.

У статті виокремлено етапи та рівні творчої активності військовослужбовців, розкрито особливості професійної діяльності, що потребує поєднання регламентованості й творчої імпровізації. Наголошено, що розвиток творчої активності є важливим чинником успішного виконання службово-бойових завдань, оскільки забезпечує здатність військових діяти швидко, гнучко й ефективно у нестандартних і стресових ситуаціях. Зроблено висновок, що формування творчої активності у процесі культурної рекреації є однією з ключових умов підготовки військовослужбовців у сучасних умовах війни.

Ключові слова: творча активність, культурна рекреація, військовослужбовці, професійна підготовка, креативність.

The article outlines the theoretical foundations of studying the creative activity of military personnel as a key component of cultural recreation in the Armed Forces of Ukraine. Based on an analysis of contemporary scientific approaches, the study substantiates the significance of creative activity as a professionally important quality that enables service members to operate effectively in conditions of high dynamism and unpredictability of modern combat. The findings of military-pedagogical, psychological, and philosophical research are synthesized, wherein creativity is interpreted as a process of generating new ways of acting and thinking that support the individual's adaptation to complex service and combat situations.

The content of cultural recreation is analyzed as a specific direction of cultural and educational activity within the military environment, aimed at restoring internal resources, strengthening morale, fostering national identity, and enhancing psychological resilience. It is demonstrated that the creative component of cultural recreation contributes to the development of flexible thinking, creativity, communication skills, heuristic capacity, and leadership potential among military personnel. The article identifies the factors that stimulate or hinder the development of creative activity and highlights the contradictions between the potential of cultural recreation and the practical conditions of its implementation in military units.

The article outlines the stages and levels of creative activity among military personnel and reveals the specific features of professional military activity, which requires combining strict regulation with creative improvisation. It is emphasized that the development of creative activity is a crucial factor in the successful execution of service and combat tasks, as it ensures the ability of military personnel to act quickly, flexibly, and effectively in non-standard and stressful situations. The study concludes that fostering creative activity through cultural recreation is one of the key conditions for preparing military personnel for professional service in the current context of war.

Key words: creative activity, cultural recreation, military personnel, professional training, creativity.

УДК 355.233.2:37.015.3:008

DOI <https://doi.org/10.32782/ip/89.43>

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

Сидоренко Л.В.,

orcid.org/0000-0002-4626-7152

канд. мистецтвозн., доцент,
професор кафедри поведінкових наук
та військового лідерства
Національної академії сухопутних
військ імені гетьмана
Петра Сагайдачного

Лашта Р.Б.,

orcid.org/0000-0003-3585-8325

докт. філос. з проф. освіти,
ст. викладач кафедри поведінкових наук
та військового лідерства
Національної академії сухопутних
військ імені гетьмана
Петра Сагайдачного

Постановка проблеми у загальному вигляді.

У сучасних умовах російсько-української війни істотно змінилися вимоги до професійної підготовки та особистісних якостей військовослужбовців. Поряд із традиційними складниками – фаховою, фізичною та морально-психологічною підготовкою – зростає значення загальнокультурного розвитку, здатності творчо мислити, швидко адаптуватися до нестандартних ситуацій та приймати оригінальні рішення. Це зумовлено зміною характеру сучасного бою, застосуванням новітніх

технологій, високою динамікою та непередбачуваністю службово-бойових дій.

Особливої значущості набуває розвиток творчої активності військовослужбовців у процесі культурної рекреації, яка сприяє зміцненню морального духу, підвищенню мотивації, формуванню національної ідентичності та психологічної стійкості. Саме тому питання творчої активності в контексті культурної рекреації у Збройних Силах України залишається актуальним і потребує ґрунтовного вивчення та узагальнення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематику творчої активності військовослужбовців та питання культурно-виховної роботи в різні періоди досліджували І. Подобід, В. Ягупов, В. Ремізов, М. Козирев, С. Дорофей, О. Капінус та інші науковці. У їхніх працях висвітлено окремі аспекти військово-педагогічної діяльності, психологічної підготовки, мотиваційної сфери та творчого розвитку військовослужбовців в умовах військової служби.

Зміст і специфіка культурної діяльності у військових колективах ґрунтовно розкриті в дослідженнях, присвячених морально-психологічному забезпеченню, культурно-просвітницькій діяльності та національно-патріотичному вихованню особового складу. Ці питання висвітлено, зокрема, у працях О. Осьодла, Ю. Приходька, Л. Кришталь, С. Крука, які підкреслюють значущість культурних та освітніх практик як чинників зміцнення морального духу, розвитку емоційної стійкості та формування згуртованості підрозділів. Разом із тим сучасний досвід російсько-української війни актуалізує потребу перегляду традиційних підходів та впровадження інноваційних методів саме в сфері культурної рекреації.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявні дослідження, питання розвитку творчої активності у процесі культурної рекреації в Збройних Силах України залишається вивченим недостатньо. Не розкрито специфіку впливу культурно-рекреаційних заходів саме на творчу складову професіоналізму офіцера та військовослужбовця. Недостатньо досліджені механізми активізації творчого потенціалу під час організації культурної рекреації в умовах воєнного часу, а також не систематизовано історичний досвід та сучасні інноваційні підходи.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Актуальність окресленої проблематики та практична необхідність підвищення ефективності культурної рекреації у військових частинах зумовили спрямованість даного дослідження. Метою статті є наукове обґрунтування особливостей розвитку творчої активності військовослужбовців у процесі культурної рекреації в умовах російсько-української війни.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному науковому дискурсі поняття творчої активності розглядається як інтегральна характеристика особистості, що проявляється у свідомому, цілеспрямованому та перетворювальному характері її дій. Вона охоплює здатність людини оновлювати й удосконалювати власні професійні та життєві практики, виходити за межі стереотипних рішень і створювати нові підходи до звичних процесів. У психологічних і педагогічних дослідженнях творча активність визначається одним із ключових чинників розвитку особистості, адже

саме вона забезпечує уміння формувати нові ідеї, долати інерцію мислення та знаходити оригінальні рішення у складних або суперечливих ситуаціях.

У цьому контексті творчість постає як важливий ресурс адаптації та продуктивної поведінки людини в умовах невизначеності, підвищеного ризику та психологічного тиску. Особливого значення цей ресурс набуває для військовослужбовців, чия професійна діяльність пов'язана зі стресогенними факторами, швидкоплинністю оперативної обстановки та необхідністю приймати відповідальні рішення в непередбачуваних обставинах.

Для глибшого розуміння творчого процесу необхідно розкрити зміст творчої активності як стану, у якому особистість реалізує свої інтелектуальні, емоційні та духовні ресурси. Вона може проявлятися у різних видах: у творчій діяльності, у творчому стилі поведінки чи у формі самовираження, що дозволяє людині продукувати нові ідеї або нетрадиційні способи розв'язання завдань.

Будь-яка діяльність передбачає мету, засоби її досягнення та кінцевий результат. Творчий компонент може бути інтегрований у будь-який вид активності, однак ступінь та спосіб його прояву залежать від специфіки самої діяльності. Для військовослужбовців творчість набуває професійної ваги через необхідність діяти в ситуаціях, де немає готових шаблонів. Виникнення позаштатних чи критичних обставин потребує швидкої орієнтації, відповідальності та здатності знайти новий спосіб дій, який забезпечить безпеку підрозділу.

Особливим різновидом творчості є художня діяльність, спрямована на збагачення внутрішнього світу людини. Вона відзначається свободою вибору теми, форми та змісту твору, що сприяє розвитку особистих якостей, самопізнанню й формуванню індивідуального стилю. Така творчість потребує внутрішньої дисципліни, здатності організувати власний процес та знайти найбільш сприятливі умови для розкриття потенціалу. Зовнішній тиск або втручання часто руйнують природну логіку творчого пошуку, адже мистецтво нерозривно пов'язане з індивідуальністю митця.

Творча активність військовослужбовців має свої специфічні риси. Вона пов'язана з готовністю зустрічати нове, долати стереотипність мислення, шукати різні варіанти вирішення задач і проявляти гнучкість у ситуаціях невизначеності. Це включає здатність аналізувати власні дії, переосмислювати досвід і розвивати професійні навички як у бойових умовах, так і під час відпочинку чи взаємодії з особовим складом.

Ефективний розвиток творчої активності військовослужбовців можливий за умови повноцінного використання рекреаційного та культурно-освітнього потенціалу, наявного у Збройних Силах України. Культурно-дозвілське середовище створює сприятливі умови для самореалізації,

психологічного відновлення та формування індивідуального творчого стилю, що позитивно впливає на виконання службових завдань.

У цьому процесі ключову роль відіграють органи військового управління, клубні структури, творчі та гурткові об'єднання. Їхня діяльність спрямована на формування у військовослужбовців ключових компетентностей: уміння знаходити вихід у нетипових ситуаціях, гнучкого мислення, комунікабельності, здатності генерувати нові ідеї, проявляти ініціативу й лідерські якості. Відтак, питання розвитку творчої активності набуває особливої актуальності в умовах зростання ролі культурологічних процесів у становленні військовослужбовця. Саме творчий потенціал дозволяє військовослужбовцям розвиватися не лише професійно, а й духовно, зберігати психологічну стійкість та здатність діяти ефективно в найскладніших обставинах.

Потреба у пошуку шляхів розвитку творчої активності військовослужбовців у контексті культурної рекреації зумовлена низкою суперечностей. Найбільш помітною серед них є невідповідність між високою значущістю творчої активності та креативності як важливих професійно-особистісних характеристик військовослужбовця та недостатньою увагою до цього напрямку у практиці рекреаційної роботи. Незважаючи на зростаючий інтерес до формування гнучкого мислення, самостійності рішень та нестандартних підходів, цей напрям залишається фрагментарним, залежним від ініціативи окремих офіцерів і не завжди забезпечений необхідними умовами.

Друга суперечність виникає між потенціалом культурної рекреації як ефективного педагогічного засобу розвитку особистості військовослужбовця та обмеженими можливостями її реалізації в умовах повсякденної служби. Висока інтенсивність професійної діяльності, психологічне навантаження, нестабільність оперативної обстановки та дефіцит вільного часу створюють додаткові бар'єри для системної роботи у цьому напрямі.

Ефективний розвиток творчої активності можливий лише за умови дотримання певних педагогічно обґрунтованих умов. Передусім ідеться про цілеспрямоване використання потенціалу культурної рекреації як засобу стимулювання креативності, гнучкості мислення, здатності до імпровізації та рефлексивних умінь. Важливим є також узгодження змісту та форм рекреаційних заходів із завданнями професійної підготовки військовослужбовця. Не менш значущим є врахування індивідуальних проявів творчої активності, рівня мотивації та психологічної стійкості військовослужбовців. Ефективності сприяє створення рекреаційного середовища, яке забезпечує можливості для самовираження, активної взаємодії, комунікації та особистісного конструювання власного досвіду.

Підготовку військовослужбовців доцільно розглядати як інтегрований освітній простір, орієнтований на розвиток професійної зрілості, психологічної витривалості та високого рівня творчої активності. Одним із важливих напрямів такого розвитку є формування творчого потенціалу, який забезпечує здатність діяти в умовах невизначеності, швидко адаптуватися до змін та зберігати емоційно-психологічну рівновагу.

Феномен творчості має глибоке міждисциплінарне підґрунтя. Філософські концепції Платона, Арістотеля, Кампанелли, Шеллінга, Монтеня та Бергсона визначають творчість як процес внутрішнього перетворення, рух до нового або акт духовного піднесення. У сучасній філософії творчість тлумачиться як діяльність, що продукує нові культурні та матеріальні цінності, зосереджуючись на механізмах інтуїції, ролі досвіду та співвідношенні свідомих і несвідомих процесів [2, с. 43].

Психологічні теорії підкреслюють інтелектуально-когнітивний аспект творчої активності. У поглядах учених другої половини ХХ століття творчість описувалася як утворення нових асоціативних зв'язків на основі вже набутого досвіду [4, с. 68]. У більш сучасних концепціях, зокрема в працях О. Губенка, творчість розглядається як поєднання раціональних і інтуїтивних компонентів, де інтуїція постає як елемент свідомості, що виникає несвідомо, але бере участь у свідомих розумових процесах [3, с. 134].

Гуманістична психологія, представлена працями А. Маслоу, пов'язує творчість із природною потребою людини до самовираження, самореалізації та зростання [8]. Такий підхід є надзвичайно важливим у контексті військової служби, де творчість виступає механізмом подолання внутрішніх бар'єрів, пошуку рішень і підтримання психологічної стійкості. У працях О. Завгородньої творчість постає як активізація інтелектуальних і вольових ресурсів, спрямованих на саморозвиток, постановку нових цілей та подолання обмежень [4, с. 77].

Креативність у сучасних підходах трактується як здатність виходити за межі стандартних моделей поведінки, знаходити нові рішення, продукувати нестандартні ідеї та вносити зміни у власний досвід [2, с. 57]. У психоаналітичних концепціях Ж.-Ф. Ліотара та Р. Рорті креативність описується як механізм переходу інформації з несвідомого у свідоме, що також має важливе значення для поведінки військовослужбовця у складних умовах [5, с. 82; 9, с. 49].

Відповідно до підходу С. Максименка, креативність є здатністю людини до нестандартного мислення, інноваційної поведінки та свідомого розвитку власних можливостей [6, с. 139]. Такі якості є надзвичайно важливими для військовослужбовців, діяльність яких передбачає високий рівень відповідальності, психологічної витривалості та швидкого прийняття рішень.

Креативність у сучасних дослідженнях трактується як цілісна властивість особистості, що формується завдяки поєднанню різних психічних та поведінкових механізмів. До її основних категорій зазвичай відносять швидкість продукування ідей, гнучкість мислення, здатність до точного формулювання думок, оригінальність, яскраву уяву, почуття гумору, а також орієнтацію на високі естетичні та ціннісні критерії. Важливою умовою її вияву є внутрішня врівноваженість, самовладання та впевненість у власних можливостях. Значна частина компонентів креативності безпосередньо пов'язана зі специфікою мисленнєвих процесів особистості.

Одним із найбільш ранніх і науково обґрунтованих наборів характеристик мислення, що забезпечують творчі досягнення, став підхід Р. Рорті. Учений наголошував на необхідності поєднання логічного та інтуїтивного способів мислення, їх взаємодії та інтеграції. Саме таке синтетичне мислення, на його думку, формує такі риси, як здатність швидко генерувати велику кількість ідей; гнучкість, що дає можливість продукувати різноманітні за змістом рішення; оригінальність, яка проявляється у виході за межі традиційних підходів; точність і вміння надати остаточного, завершеного вигляду творчому продукту [9, с. 31].

Сучасний психологічний дискурс, зокрема позиція О. Антонової, підкреслює, що існує кілька підходів до визначення творчості, і кожен з них акцентує окремий аспект цього явища. Залежно від теоретичного підходу творчість можна розглядати як форму комунікації, пізнання або діяльності. Діяльність набуває творчого характеру тоді, коли її результат відзначається новизною та оригінальністю [1, с. 56].

Формування внутрішнього творчого змісту часто зумовлюється впливом зовнішніх чинників: життєвих подій, прочитаних текстів, порад або міжособистісних взаємодій. Під їхнім впливом у людини виникає новий «внутрішній зміст» – нові цінності, образи, питання, сенси. Він формується у процесі внутрішньої роботи, що стимулює людину до самовираження, прагнення матеріалізувати або передати іншим те, що виникло у свідомості. Часто для цього бракує готових умінь, що спонукає шукати інші форми вираження. Саме поява такого внутрішнього змісту є важливим імпульсом для прояву творчої активності. Він може виникати під час споглядання, у роздумах, діалогах або навіть стихійно – на рівні підсвідомого.

Творча активність така ж різноманітна, як і форми внутрішнього змісту, що її спричиняють. Через це у науковій літературі немає єдиного визначення творчості: одні автори вважають її створенням нового, інші – модифікацією відомого, треті – новим поглядом на ідею або способом розв'язання проблем. Дехто наголошує на створенні духовних чи матеріальних цінностей, інші – на здатності знаходити нестандартні рішення для

складних або нетрадиційних завдань. Складність полягає у суб'єктивності творчого процесу: ми здебільшого знаємо про нього з розповідей митців, учених і практиків, чий опис зосереджений не на процесі, а на результатах; навіть архівні матеріали (чернетки, нотатки) часто містять суб'єктивні індивідуальні сліди творчої роботи.

Кожен вид діяльності містить потенційні передумови для прояву творчої активності, але її реальний вияв залежить від творчого потенціалу та здібностей суб'єкта. Тому більш доцільним є трактування творчої активності як феномену, що притаманний не лише окремим видам діяльності (наука, мистецтво), а може виникати в будь-якій сфері, де є можливість створення нового.

Розглядаючи творчу активність як діяльність, варто звернутися до визначення В. Моляка, який характеризує творчість як вид діяльності, що включає: наявність творчої задачі або проблемної ситуації; особистісну або суспільну значущість результату; наявність соціальних або матеріальних умов; суб'єктивні передумови (вміння, знання, мотивація, лідерство, гнучкість мислення, новаторство); а також новизну та оригінальність процесу або результату [7, с. 106]. Якщо хоча б один з цих елементів відсутній, діяльність не може бути визнаною повноцінним проявом творчої активності військовослужбовців.

У сучасних умовах питання формування та розвитку творчої активності військовослужбовців набуває особливої актуальності. Це зумовлено тим, що творча активність виступає одним із провідних чинників професійної готовності військовослужбовця, його здатності приймати креативні управлінські та лідерські рішення у складних ситуаціях.

Цю думку підтримує й Т. Титаренко, яка розглядає творчу активність як форму самовираження, результатом якої можуть бути нові ідеї, відкриття або художні твори [10, с. 8]. Вона вбачає у творчій активності здатність формувати нестандартне бачення світу, адекватно відображати складні явища, набувати самостійності у прийнятті рішень. На її думку, творча активність базується на творчому ставленні до життєвих і професійних завдань, прагненні збагачувати власний досвід і досвід інших, постійному пізнанні нового, відкритті особистих ресурсів та удосконаленні навколишнього середовища. Отже, творча активність і творчі потреби становлять основу інноваційної спрямованості особистості.

Творчу активність доцільно розглядати як внутрішню здатність особистості виражати свої потреби, інтереси, здібності, вольові прояви та емоційне ставлення до навколишньої дійсності через перетворювальну діяльність. До її ключових компонентів належать: наявність потреб та інтересів, спрямованість на творчі види активності, здатність до перетворення об'єкта пізнання, готовність діяти творчо, евристичний потенціал та практична реалізація творчих намірів.

У психологічних та педагогічних дослідженнях традиційно розглядають три рівні творчої активності, які репрезентують послідовні етапи її становлення. Перший рівень характеризується реакцією уваги на новий стимул і проявляється у формі орієнтовно-дослідницької поведінки. Другий рівень пов'язаний із виникненням пізнавальної дослідницької активності у ситуаціях проблемності – під час навчання, спілкування чи виконання професійних завдань. Третій рівень визначається формуванням стійкої інтелектуальної ініціативи, що стає особистісною рисою.

Професійна діяльність військовослужбовців Збройних Сил України також передбачає численні творчі прояви. Робота з підлеглими, виконання навчально-виховних функцій, ухвалення управлінських рішень вимагають не лише володіння нормативними знаннями й уміннями, а й здатності мислити креативно. Навіть організація дозвілля військовослужбовців потребує творчого підходу, оскільки від цього значною мірою залежить психологічний клімат у підрозділі. У бойових умовах і під час щоденного виконання службових обов'язків також виникають ситуації, що потребують нестандартних рішень, зокрема під час несення вартової служби чи роботи у стресогенних умовах.

Розвиток творчої активності військовослужбовців зумовлений низкою особливостей військової служби: тривале перебування у замкнутому багатонаціональному середовищі, жорсткий розпорядок дня, обмежені часові можливості для особистісного розвитку, регулярні польові заняття та стрільби. Такі умови потребують від військовослужбовця здатності до внутрішньої організації, саморегуляції та мобілізації власного потенціалу.

Формування творчої активності є важливим завданням офіцерського складу, оскільки вона сприяє підвищенню соціальної активності, розвитку мотивації та формуванню індивідуальних цінностей військовослужбовця. Водночас часто недооцінюється те, що творчість відіграє значну роль не лише в межах культурної рекреації, а й у професійній діяльності, де креативні рішення можуть мати вирішальне значення.

Отже, творчу активність військовослужбовців можна визначити як особистісну властивість, що формується та проявляється у виховному й професійному середовищі військового колективу в процесі виконання службово-бойових завдань.

У розвитку творчої активності умовно вирізняють три основні етапи. Перший етап – включення військовослужбовця у виховний процес та формування внутрішньої мотивації. Другий етап – безпосередня участь у творчій діяльності, що супроводжується інтересом, здатністю орієнтуватися в нових ситуаціях, застосовувати знання й навички. Третій етап – отримання результатів творчої

активності, що виявляються у збагаченні професійного досвіду, формуванні нових умінь та закріпленні творчого стилю діяльності.

Таким чином, творча активність військовослужбовців є важливою складовою їх професійного становлення та гармонійного розвитку. На цій основі можна виокремити три якісні рівні творчої активності: репродуктивний, що характеризується дією в межах заданих алгоритмів; евристичний, пов'язаний із проявом ініціативи; та власне творчий, який передбачає самостійне генерування нестандартних підходів і моделей поведінки.

Аналіз понять «творчість» та «творча активність» дозволяє визначити ключові критерії розвитку творчої активності військовослужбовців Збройних Сил України: цілеспрямованість, евристичність, комунікабельність, гнучкість мислення, лідерські якості та новаторство.

Висновки. Розвиток творчої активності військовослужбовців Збройних Сил України є одним із ключових завдань сучасної військової освіти та практики підготовки особового складу. Його зміст полягає у створенні умов, що сприяють формуванню творчого ставлення до службових і навчальних завдань, розвитку потреби у збагаченні власного досвіду та позитивному впливі на оточення, а також у стимулюванні прагнення до постійного пізнання нового у професійній сфері. Важливим компонентом є й усвідомлення військовослужбовцем власних здібностей, інтересів і потенціалу, що забезпечує готовність до самовдосконалення та активного впливу на навколишнє середовище.

Ефективність дій військовослужбовця у позаштатних та кризових ситуаціях значною мірою залежить від рівня сформованості його творчої активності. Здатність мислити гнучко, приймати нестандартні рішення, швидко адаптуватися до змін та підтримувати психологічну стійкість визначає успіх у виконанні службово-бойових завдань. Творча активність сприяє професійній самореалізації військовослужбовця, розширює можливості конструктивної поведінки у складних і непередбачуваних умовах, а також підвищує ефективність захисних механізмів від стресу.

Таким чином, формування творчої активності є важливою передумовою професійного становлення військовослужбовців, оскільки забезпечує їх здатність діяти творчо, відповідально й ефективно в умовах, що потребують швидких і нестандартних рішень, від яких залежить безпека як самого військовослужбовця, так і його підлеглих.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Антонова О. Концептуальні підходи до виділення ознак креативності. *Креативна педагогіка. Наук.-метод. журнал Академія міжнар. співробітництва з креативної педагогіки*. Вінниця, 2014. Вип. 8. С. 59–67.

2. Балл Г. О. Орієнтири сучасного гуманізму (в суспільній, освітній, психологічній сферах). Київ, 2008. 170 с.
3. Губенко О. М. Психологічні проблеми творчої діяльності (інтегративний підхід) : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2018. 537 с.
4. Завгородня О. В. Психологія художньо обдарованої особистості: гендерний аспект : монографія. Київ : Наук. думка, 2007. 264 с.
5. Ліотар Ж.-Ф. Постмодерністська ситуація. *Після філософії: кінець чи трансформація* : пер. з англ. / упоряд. К. Байнес та ін. Київ : Четверта хвиля, 2000. С. 67–91.
6. Максименко С. Д. Генеза існування особистості. Київ : КММ, 2006. 240 с.
7. Моляко В. О. Творча конструктологія (пролог-мени). Київ : Освіта України, 2012. 388 с.
8. Поклад І. М. Креативність у концепції А. Г. Маслоу. *Новий Акрополь. Культурна асоціація* : веб-сайт. URL: <http://www.newacropolis.org.ua/ru/study/conference/?thesis=4960> (дата звернення: 15.09.2025).
9. Рорті Р. Прагматизм у філософії. *Після філософії: кінець чи трансформація* : пер. з англ. / упоряд. К. Байнес та ін. Київ : Четверта хвиля, 2000. С. 21–66.
10. Титаренко Т. М. Постмодерна особистість у динаміці самоконструювання. *Актуальні проблеми психології*. Т. 2 : Психологічна герменевтика. Київ : Інформ.-аналіт. агенція, 2010. Вип. 6. С. 5–14.

Дата першого надходження рукопису до видання: 17.11.2025
 Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 30.12.2025
 Дата публікації: 30.12.2025